

Det får du lära dig i Windows XP-skolan

Välkommen till Komputer för allas Windows XP-skola. Här får du lära dig hur de många funktionerna fungerar i den senaste Windows-versionen.

Skolan kan även användas som en källa för allmän information om Windows XP – för dem som aldrig tidigare har använt Windows. Men även de som redan känner till tidigare versioner av Windows – men inte vet så mycket om XP:s ändringar och utseende – kan hämta fakta, kunskaper och inspiration här.

Skolan börjar med en åtta sidors artikel i det här numret och fortsätter sedan med två sidor åt gången i kommande fem nummer av tidningen. I takt med att artiklarna har publicerats i tidningen hamnar de även på K-CD:n i form av PDF-filer under rubriken Komputerskolan.

Läs alla avsnitt av Windows XP-skolan.

1 2 3 4 5 6 Man måste aktivera Windows XP för att få det att fungera. Se hur man gör och lär dig grunderna om Windows XP, bland annat nytt utseende, ny "Startmeny", nya mappfunktioner, samt hur man gör för att dela pc:n med andra. Även det senare har blivit lätt.

1 2 3 4 5 6 Du kan utan större problem få Windows XP att se ut som Windows 98/Me om du gärna vill det. Lär dig att anpassa skrivbordet, Startmenyn och mapparna så att allt till slut ser ut som du vill ha det.

1 2 3 4 5 6 Ordning och säkerhet är alltid bra. I det tredje avsnittet får du lära dig städa upp i din dator, att återskapa systemet, säkerhetskopiera och att skydda dina filer. Till det räknas det nya filsystem som XP kan använda.

1 2 3 4 5 6 Videoprogrammet Windows Movie Maker är en nyhet och en fast del i XP. Vi tar en titt på programmets möjligheter och på funktionerna i Windows Media Player, som i sin senaste version också har flera nya funktioner.

1 2 3 4 5 6 Windows XP fungerar annorlunda än tidigare Windows-versioner. Det kan i några få sammanhang skapa problem med både äldre program och datorns hårdvara. Vi löser de vanligaste problemen i del fem av skolan.

1 2 3 4 5 6 Ett nätverk består av flera datorer och det används inte längre bara av företag, fler och fler har nätverk där hemma. Det är Windows XP i hög grad förberett för. Lär dig hur man gör för att dela filer och hela enheter.

Lär dig utnyttja Windows XP till 100 procent!

Den senaste versionen av Windows ser inte bara annorlunda ut, den fungerar också annorlunda – och bättre – än äldre versioner. Om du har köpt Windows XP så kan du här lära dig både grundläggande och nya möjligheter.

Vad man än skulle kunna frestas att tycka om nya Windows XP så är nog alla ändå rörande eniga om att det nu är betydligt mer fart och fläkt över det hela. Och det råder säkerligen inte heller några större tvivel om att XP är den stabilaste och bästa Windowsversionen hittills. Dessutom är det den här gången tal om en äkta ny Windowsversion jämfört med till exempel 1995 då det senast hände något stort med Windows.

XP är en förkortning av engelskans Experience som man kan översätta med både erfarenhet och upplevelse. Det är en vidareutveckling av Windows 2000 som nog inte speciellt många har på sin hem-pc eftersom just den versionen i första hand riktade sig mot affärslivet. Av just den anledningen skulle 2000-versionen även uppfylla speciella krav på säkerhet, stabilitet och kapacitet.

Många av dessa krav består i XP, men det är inte det man har lagt vikt vid i samband med marknadsföringen av det nya styrsystemet. Man har i stället valt att understryka behagligt utseende och mängder av hjälpfunktioner – med andra ord egenskaper som vanliga människor med en dator i vardagsrummet eller arbetsrummet har användning för.

XP startar snabbare än sina föregångare, verktygsraden anpassar sig automatiskt till vad man företar sig och det står hela tiden en "trollkarl"

beredd att hjälpa till med ovana uppgifter. I förhållande till tidigare versioner av Windows kommer program som av en eller annan anledning går i baklås inte att orsaka att datorn fryser. I XP får man nämligen veta att aktuellt program utfört en förbjuden åtgärd och därför stängs.

Om det lönar sig att uppgradera till Windows XP är en smaksak. Densom har en tidigare version av Windows som fungerar bra behöver strängt taget inte uppgradera. Men å andra sidan går man då miste om en mängd användbara finesser och nya funktioner, och dessutom nya funktioner som gör det lättare att lösa uppgifter på ett effektivare sätt.

Man kan till exempel anpassa sina mappar så att de lämpar sig för dokument, musik, bilder eller video, och digitala funktioner gör det möjligt att skanna, organisera och dela bilder.

Musikverktygen gör det lättare att hitta, hämta, spara och spela upp digital musik. Det finns program för att skapa, dela och titta på video på datorn, och slutligen så finns det många utmärkta möjligheter för att dela datorn med andra och att placera den i begränsade nätverk.

Allt det här – och mycket annat – kommer vi att gå igenom i den här skolan. Dessutom visar vi hur du slipper färgen och de nya bilderna om du hellre vill att Windows skall se ut som det du är van vid. ■

Kontrollpanelen

Här får du direkt tillgång till de viktigaste funktionerna i den nya kontrollpanelen.

Bildaktiviteter

Klicka en gång så visas bilderna i din bildmapp som ett bildspel.

Cd-bränning

Kopiera filer direkt till en cd med Windows eget brännarprogram.

Mappinställningar

Använd mappar som är anpassade till just det slags innehåll du lägger i dem.

Movie Maker

Lek med film och video i det inbyggda videoredigeringsprogrammet.

Mina nätverksplatser

Skapa ett eget nätverk där hemma. Det har blivit både bättre och lättare.

Ny Startmeny

Du kan se de senast använda programmen automatiskt i Startmenyn.

Aktivera och registrera

I kampen mot piratkopiering har Microsoft från och med XP-versionen av Windows (även XP-versionen av kontorspaketet) infört obligatorisk aktivering. Om du inte aktiverar inom 30 dagar efter installation fungerar programmet eller programmen inte alls eller bara i begränsad utsträckning.

Under aktiveringen – som man kan göra via Internet eller telefon – samlar Microsoft uppgifter om din dator och säkrar på så sätt samma exemplar av Windows XP inte kan aktiveras igen på en annan dator. Om du har köpt en dator där det redan finns Windows XP instal-

lerat är aktiveringen (men inte registreringen) redan gjord. Om du nöjer dig med att aktivera Windows XP behöver du inte lämna ut personliga uppgifter. Men bara aktivering räcker alltså inte om du någon gång i framtiden vill ha hjälp via telefon från Microsoft. För det måste XP vara registrerat, och då måste du uppge ditt namn och adress.

Aktivering

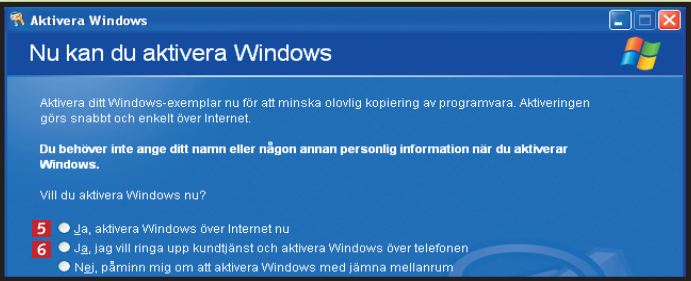
När du installerar får du frågan om du vill aktivera och registrera ditt program.

1 Under installationen får du frågan om du vill aktivera Windows XP. Svara ja 1 om du vill och kan göra det via Internet. Svara nej 2, om du hellre vill vänta. Det gör ingen skillnad.

3 Guiden "Aktivera Windows" startar. Om du har en Internetförbindelse kan du nu markera "Ja, aktivera Windows över Internet nu" 5. Om du saknar Internet skall du välja "Ja, jag vill ringa upp kundtjänst och aktivera Windows över telefonen" 6. Klicka sedan på "Nästa" och följ anvisningarna i guiden.

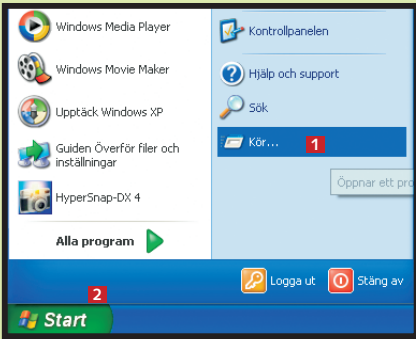

2 Om du hoppade över arkiveringen vid installationen kommer du att bli påmind med jämna mellanrum av en liten pratbubbla som dyker upp längst ned till höger på skärmen. Klicka på pratbubblan 3, när den kommer upp eller dubbelklicka när som helst på den lilla nyckelikonen 4 på verktygsraden.

Registrering

Det är inte ett måste att aktivera Windows för att använda det, men för att få gratis hjälp från Microsoft, om det uppstår problem.

1 Välj "Kör" 1 i "Start"-menyn 2. Skriv "regwiz /r" 3 i boxen "Kör" 4. Det måste vara ett mellanslag före snedstrecket. Klicka på "OK" 5.

2 Följ registreringsguiden för Microsoft Windows XP.

Det finns inget på skrivbordet

Den som är van vid att starta tidigare versioner av Windows får nog en känsla av att det är tomt på skrivbordet när man

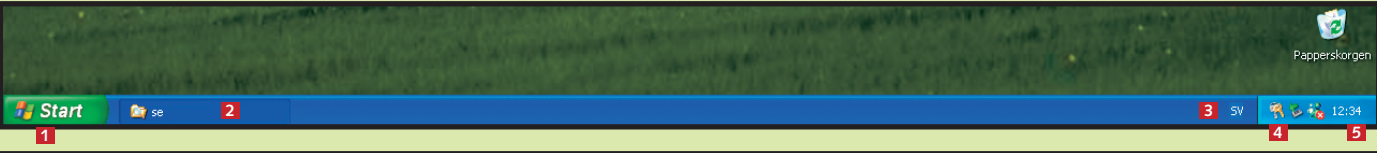
startar programmet första gången. Den enda ikonerna man ser är faktiskt papperskorgen. Men det är lätt fixat. Möjligheten

att ändra inställning av Startmenyn väntar vi med. Nu tittar vi bara på hur allt fungerar på en gång.

Skrivbordet

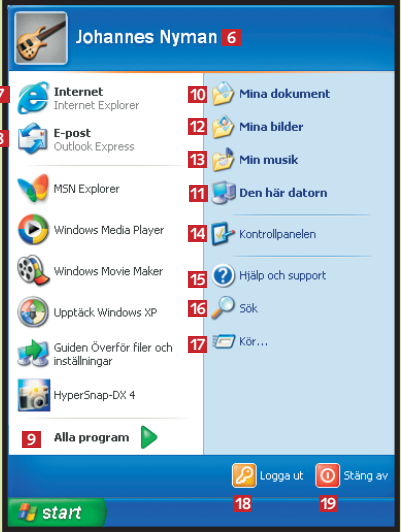
Frånsett att ikonerna för "Den här datorn", "Dokument" och "Internet Explorer" inte finns på skrivbordet, som vi är vana vid, är konstruktionen den samma. Längst ned till vänster öppnas "Start"-menyn 1. Till höger om Start, i aktivitetsfältet 2 visas vilka program och mappar som är öppna just nu. Man kan byta

språkinställning genom att klicka på – i vårt fall – bokstäverna SV 3 för svenska och få hjälp genom att klicka på frågetecknet 4. Längst ut till höger visas förutom klockan 5 även ikonerna för de program som startar automatiskt tillsammans med Windows.

Startmenyn

Startmenyn fungerar trots sitt nya utseende till stor del som den alltid har gjort. Överst visas namnet på den som är inloggad 6. Till vänster under namnet hittar man anslutningen till Internet 7 och e-post 8 samt några fasta program. Som något helt nytt visas även de senast använda programmen. Om du behöver ett program som ligger dolt hittar du det under Alla program 9. Den högra halvan innehåller bland annat de genvägar du förr i världen hade på ditt skrivbord. Dokument 10, Den här datorn 11, och till sist om datorn är del av ett nätverk – Nätverksplatser. Det finns också direkt tillgång till Mina dokument-mappens undermappar, Mina bilder 12 och Min musik 13, och slutligen kan man ta sig till Kontrollpanelen 14, "Hjälp och support" 15 samt funktionerna Sök 16 och Kör 17. Nederst ligger knapparna Logga ut 18, som vi kommer in på i slutet av det här avsnittet, samt Stäng av 19, som vi beskriver här nedan.

Stäng av eller starta om

Man bör alltid använda Windows automatiska stängningsfunktion när det är dags att

stänga av datorn. Att bryta strömmen kan påverka datorns program.

1 Klicka på "Start" i menyn och välj "Stäng av".

2 Du kan nu välja mellan tre alternativ: med den mittersta knappen 1 stänger du av datorn och alla aktiva program. Om du i stället väljer "Vänteläge" 2 till vänster är det bara datorn som stängs av. Programmen lägger sig så att säga i dvala utan att radera öppna dokument. När man så startar datorn igen kommer den automatiskt att öppna allt som ligger i vänteläge. Till höger sitter knappen "Starta om" 3. Den behöver man använda då och då när man till exempel har installerat nya program. Den kan också vara en användbar möjlighet om datorn efter hårt arbete börjar att hitta på saker man inte bett om.

Tips för Windows XP

Om du vill dyka ned i alla juridiska spetsfundigheter som styr ditt användande av Windows XP skall du klicka på "Hjälp och support" till höger i Startmenyn. Använd sökordet "Licens" och välj rubriken "Frågor och svar om licensavtal för slutanvändare".

Om du vill använda de gamla kända ikonerna för till exempel "Den här datorn", "Delade dokument" och "Dokument" kan du högerklicka på skrivbordet, välja "Egenskaper" och under fliken "Skrivbord" klicka på "Anpassa skrivbordet".

Intelligenta mappar

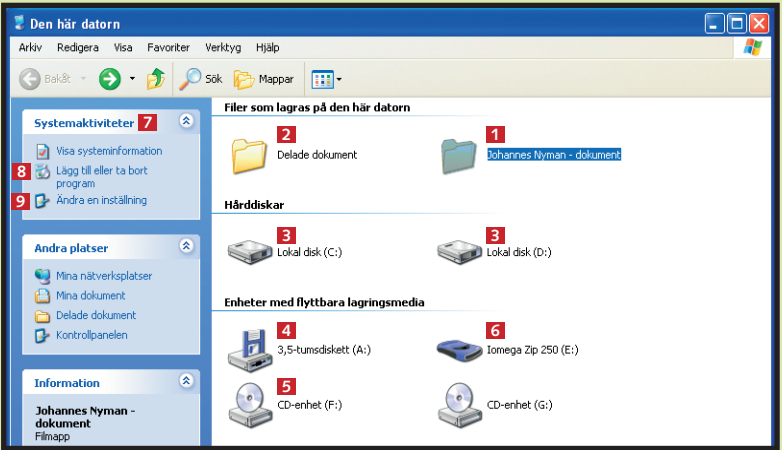
Mappar är och förblir det de alltid har varit, ett ställe att förvara sina filer, oavsett om det handlar om program, bilder, text eller något annat. Men i Windows XP ser mapparna annorlunda ut, och dessutom har de fått funktioner som passar till just det slags innehåll man placerar där.

Alla mappar har en menyrad och en verktygsrad (plus eventuellt en adressrad) högst upp. En ny detalj är ett tredelat aktivitetsfönster till vänster om fönstret med mapp-innehållet. Överst visas uppgifter som har betydelse för aktuell mapp. I mitten har innehållet också att göra med

den aktuella mappen, men det handlar mest om att snabbt kunna ta sig till andra mappar. Längst ned visas information om aktuell mapp eller en markerad fil. I stort sett finns det tre slags mappar i en dator: systemmappar, vanliga dokumentmappar och Zipkomprimerade mappar.

Systemmappar

Systemmappar både fungerar och har precis samma slags uppbyggnad som vanliga mappar. Skillnaden är bara att Windows har placerat allt som utgör datorns grundläggande system här, medan de vanliga dokumentmappar är sådana som man själv arbetar med. De viktigaste systemmapparna är **Den här datorn** och **Kontrollpanelen**. Om datorn är del av ett nätverk finns det också en tredje, mycket viktig systemmapp, nämligen **Mina nätverksplatser**. Nätverk kommer vi in på i skolans sista avsnitt och Kontrollpanelen tittar vi på så snart vi behöver använda innehållet i mappen. **Den här datorn** är pc:ns huvudmapp. Härifrån har man tillgång till alla andra mappar i datorn.

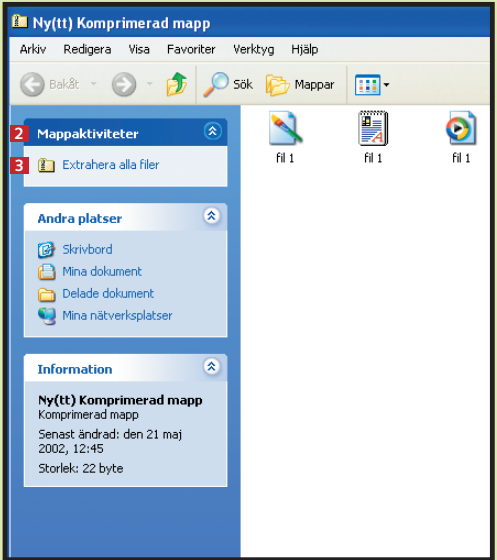

1 I mappen "Den här datorn" har du tillgång till två dokumentmappar. Dels den vanliga 1 för den som är inloggad på datorn, dels mappen Delade dokument 2, som alla datorns användare kan ta del av. Längre ned får man tillgång till datorns hårddisk(ar) 3, och allra längst ned får man tillgång till diskettenheter 4, cd-romenhet 5 och eventuella andra extraenheter 6. Högst upp i aktivitetsfönstret (till vänster) finns en genväg till datorns Systemaktiviteter 7. Man också gå direkt till "Lägg till eller ta bort program" 8 eller välja "Ändra en inställning" 9, som öppnar Kontrollpanelen.

Komprimerade filer

1 En komprimerad mapp känns igen på mappikonens blixtlås 1. Fördelen med den här sortens mappar är att alla filerna i den är komprimerade så att de tar långt mindre plats på hårddisken. Förutom allt utrymme som man sparar är det också praktiskt att komprimera filer om man vill e-posta något eller spara på diskett.

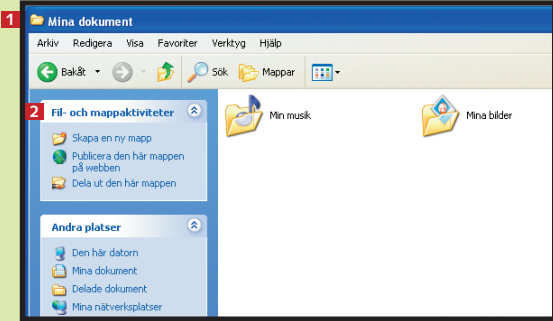
2 Den viktigaste funktionen i en komprimerad mapp finns under "Mappaktiviteter" 2. Med ett enda klick kan man packa upp alla filerna 3, för att sedan arbeta med dem på vanligt sätt. Datorn kommer automatiskt att föreslå att du skapar en ny okomprimerad mapp med samma namn på samma plats som den komprimerade. Dubbelklickar man på en fil i en komprimerad mapp kommer den automatiskt att packas upp och öppnas i det program den skapats i. Slutligen kan man packa upp en fil i mappen genom att markera den och hålla vänster mustangent nere medan man drar filen ur mappen.

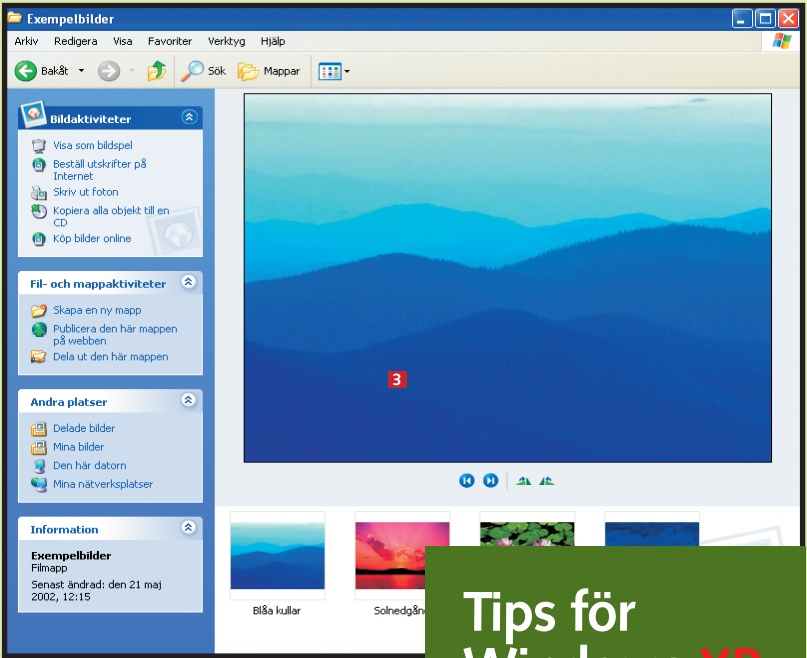
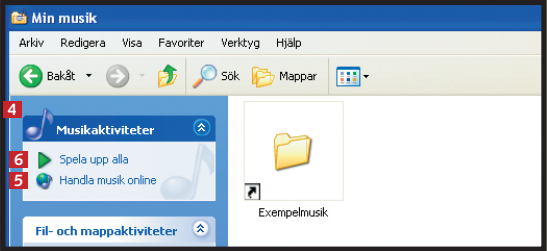
Vanliga mappar

Huvudmappen bland de vanliga mapparna heter **Mina dokument**. Därifrån får du automatisk tillgång till mapparna **Bilder** och **Musik**. Som mappnamnen antyder passar de bäst för till exempel bilder, musik, text och kalkylark.

1 I mappen "Mina dokument" 1 vill man gärna skapa undermappar. Det kan till exempel vara en mapp för brev, skoluppgifter eller något annat. I aktivitetsrutan 2 till vänster handlar möjligheterna därför först och främst om att göra något med en speciell undermapp som man har markerat.

3 Mappen "Min musik" innehåller även den specialfunktioner i aktivitetsfönstret till vänster 4. Man kan t.ex. gå direkt ut på Internet för att köpa musik online 5. Men mer användbart är nog möjligheten att kunna spela upp alla låtarna i mappen 6 i Windows Media Player som vi återkommer till i skolans lektion fyra.

2 I bildmappen kan man visa ett förstort exempel 3 på den bild man markerat. I aktivitetsfönstret har man dessutom bland annat möjlighet att visa alla bilderna i mappen i form av ett bildspel på skärmen, men man kan även sända alla bilderna till utskrift på skrivaren.

Tips för Windows XP

Om du har flera mappar och/eller andra fönster öppna och vill tillbaka till skrivbordet skall du högerklicka på Verktygsfältet och välja "Visa skrivbordet". Du kan öppna alla fönster igen på samma sätt och i stället välja "Visa öppna fönster". Förutom Bild- och Musikmappar har Windows XP mappar för Fotoalbum, Musikartister och videofilmer.

Skapa ny mapp

Man kan skapa nya mappar på skrivbordet eller i vilken mapp som helst.

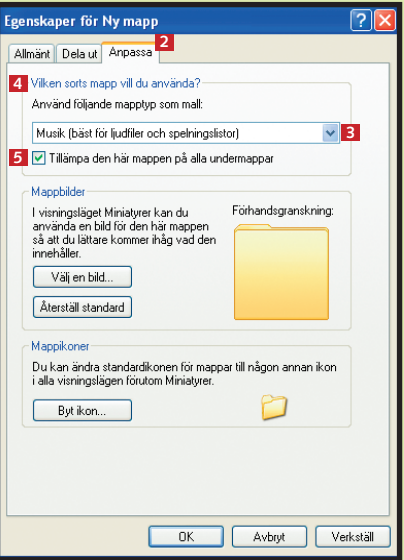
1 Högerklicka där du vill placera den nya mappen och välj "Nytt" 1. Här kan du välja mellan två möjligheter – den översta som är en vanlig mapp 2 – eller den nedersta – som är en Komprimerad mapp 3.

Anpassa mappar

Mapparna anpassas som tidigare. Under meny **Visa** definierar man hur ikonerna i mappen skall se ut, och under **Egenskaper** har man möjlighet att påverka mapparnas allmänna inställningar. Här tar vi en titt på nya speciella egenskaper.

1 Högerklicka på den mapp som skall anpassas och välj "Egenskaper" 1.

2 Välj fliken "Anpassa" 2, och en mapptyp i nedrullningsmenyn 3 under "Vilket slags mapp vill du använda?" 4. Om de undermappar som du senare vill placera i mappen skall använda samma mall skall du markera rutan vid fältet "Tillämpa den här mappen på alla undermappar" 5.

Dela datorn med andra

Det är inte så lyckat om till exempel familjens minsta utan vidare kan ta sig in i familjens korrespondens och av misstag radera ett brev till banken, familjens hushållsbudget eller något annat som man gärna vill behålla utan några ändringar.

Därför kan man mycket enkelt skapa flera användare i Windows

XP med var sin skrivbordsinställning och var sin egen privat dokumentmapp med mera. Via mappen "Delade dokument" kan man samtidigt se till att alla som använder datorn får tillgång till gemensamma filer.

Så snart man har upprättat flera användare får alla var sin "Mina dokument"-mapp.

Det betyder inte att det via en sökfunktion inte går att ta sig fram och öppna något som finns i någon annans dokumentmapp. Om det finns ett behov för det kan man också skapa total säkerhet, men då måste datorns så kallade filsystem ändras. Läs mer om det i skolans tredje lektion.

Välj användare

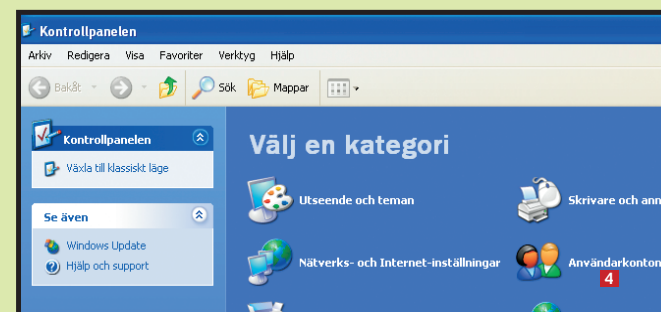
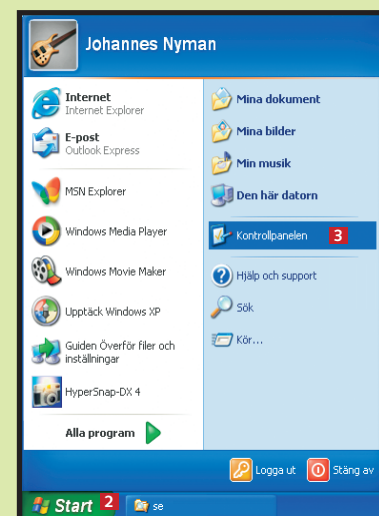
Redan i samband med installationen av Windows XP går det att skapa flera användare. I så fall dyker det upp en välkomstskärm innan Windows öppnar. Här kan man välja sin egen ingång och får automatiskt upp Windows som man har upprättat det. Klicka på ditt användarnamn 1 för att öppna din egen version av Windows.

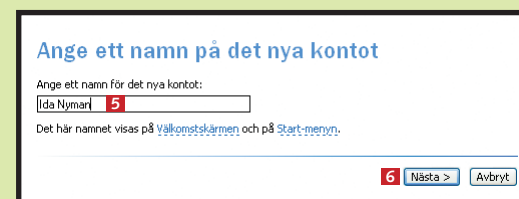
Ny användare

Om man inte har skapat flera användare i samband med installationen av Windows XP så går det alltid att göra. Det kräver att man har status som s.k. datoradministratör, men det har man automatiskt om man installerat Windows.

1 Öppna "Startmenyn" 2, och välj "Kontrollpanelen" 3.

2 Klicka på "Användarkonton" 4 i det första fönstret och på "Skapa konto" i nästa.

3 Skriv in namnet på den nya användaren 5 och klicka sedan på "Nästa" 6.

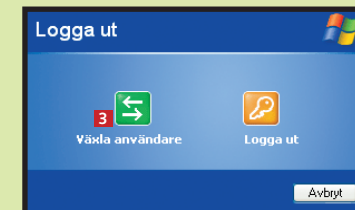

4 Välj om den nya användaren skall vara datoradministratör 7, så att vederbörande själv kan skapa eller radera andra användare, eller om personen skall ha så kallad begränsad tillgång 8. Med begränsad tillgång kan man inte styra över andra användare av datorn, men man kan fortfarande använda programmen. Klicka på Skapa konto 9.

Växla användare

Man behöver varken stänga av eller återstarta datorn för att någon i familjen skall sätta sig vid datorn i stället för någon annan. Om du är osäker på vem som är inloggad på datorn så kom ihåg att namnet på den som står överst i Startmenyn är den som är inloggad.

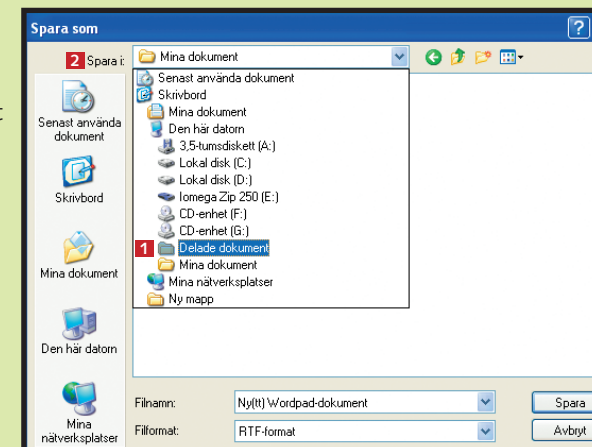
1 Klicka på ikonen "Logga ut" 1 längst ned till vänster i "Startmenyn" 2.

2 Välj "Växla användare" 3. Därefter kommer du tillbaka till välkomstskärmen där du kan välja en annan användare, på samma sätt som under "Välj användare".

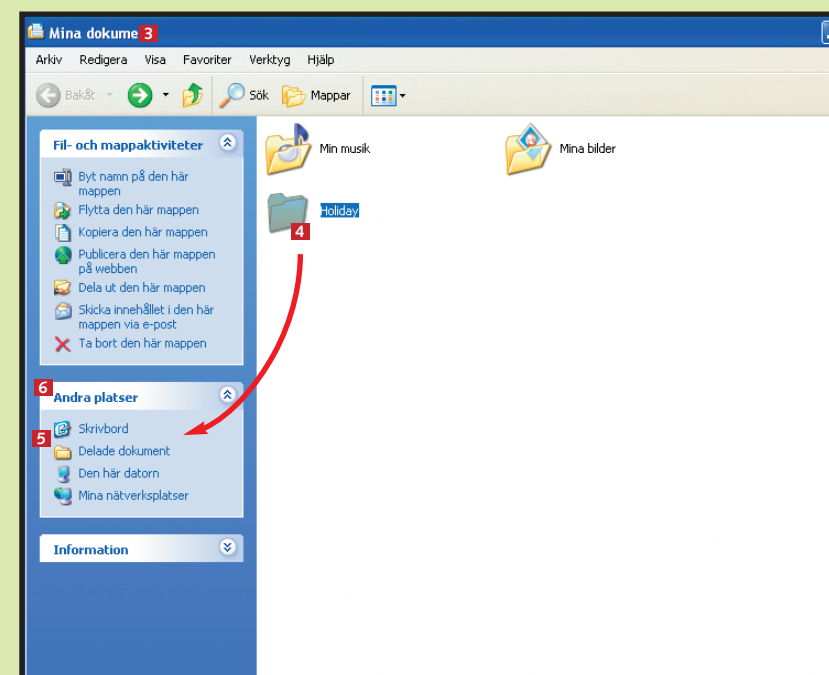
Dela dokument

Bilderna från familjens semester skall naturligtvis alla i familjen kunna titta på. Det samma kan gälla musik, textfiler och annat. Om man använder mappen Delade dokument och undermapparna Delad musik och Delade bilder är inte det något problem. Mapparna fungerar precis som de personliga mapparna men med skillnaden att alla användare enkelt kan öppna och eventuellt ändra i innehållet. Det finns två metoder om man vill placera något i mappen Delade dokument.

1 Om man vill spara ett dokument, en bild eller annat som alla skall kunna titta på skall man använda rullgardinsmenyn 1 vid sidan om "Spara i" 2 under rubriken "Delade dokument".

2 Om man har filer eller mappar i sin egen mapp "Mina dokument" 3 eller en undermapp, kan man markera den 4, hålla vänster mustangent nere och dra den till rubriken "Delade dokument" 5 under "Andra platser" 6 till vänster i mappfönstret. På så sätt får alla tillgång till innehållet i filen/ mappen.

Tips för Windows XP

Om du vill vara säker på att andra som använder datorn inte skall kunna komma in i din användarinställning och ändra den kan du använda ett lösenord som skydd. Det gör man i "Kontrollpanelen" under "Användarkonton". Klicka på ditt konto och välj rubriken Skapa ett lösenord.

Det är ganska lätt att lägga in en bild av sig själv som tonar fram vid sidan av namnet på öppningsskrmen i stället för de bilder Windows erbjuder. Under "Användarkonton" väljer du ditt konto och rubriken Ändra ett konto. Klicka på "Ändra bilden" och därefter på "Bläddra efter fler bilder" till dess du hittar den du vill använda.

Ett gästkonto är ett konto som alla har tillgång till och som passar för dem som bara använder datorn vid enstaka tillfällen. Gäster har bara begränsat tillträde. För att gästkontot skall kunna användas måste det först aktiveras. Klicka på "Kontrollpanelen", "Användarkonton" och ikonen för "Gäst". Svara ja till att aktivera kontot.

Var du inte med från början?

Läs föregående avsnitt av Windows XP-skola på K-CD:n under rubriken "Komputerskolan".

Det här kunde du läsa i föregående avsnitt:

1 2 3 4 5 6 Windows XP måste aktiveras för att fungera. Se hur man gör, lär dig grunderna om XP med bl.a. nytt utseende, ny Startmeny, nya mappfunktioner, samt hur man delar pc:n med andra.

Det här kan du läsa i kommande avsnitt:

1 2 3 4 5 6 Ordning och säkerhet är alltid bra. Lär dig städa upp i din dator, åter skapa systemet, säkerhetskopiera och att skydda dina filer. Till det räknas XP:s nya filsystem.

1 2 3 4 5 6 Video-programmet Windows Movie Maker är nytt i Windows XP. Se programmets möjligheter och även hur den senaste versionen av Windows Media Player fungerar.

1 2 3 4 5 6 Windows XP kan i några få sammanhang skapa problem med både äldre program och datorns hårdvara. Vi löser de vanligaste problemen i del fem av skolan.

1 2 3 4 5 6 Ett nätverk består av flera datorer och används allt mer där hemma. Det är Windows XP i förberett för. Lär dig hur man gör för att dela filer och hela enheter.

Använd det du gillar bäst!

Det finns massor av möjligheter att byta utseende på Windows XP för att få det att se ut precis som du vill.

Microsoft har gjort mycket för att Windows XP skall kunna anpassas och se ut som du själv vill. Skrivbordet har fått en bild i bakgrunden och både startmeny, kontrollpanel, mappar och ikoner har nytt utseende, och till det kan man lägga en rad småförändringar som t.ex. skuggor under menyerna.

En del av nyheterna är rent kosmetiska medan andra

är tänkta att göra det lättare att använda Windows. Men gemensamt för alla är att du kan ändra mycket efter din egen smak.

Om du vill ha en annan bild – kanske någon av dina egna digitala bilder – eller en Internetsida som bakgrundsbild på skrivbordet, så går det fint. Likaså kan man byta ikoner eller till och med – med mycket små undantag – få Windows att

se ut precis som det gjort sedan version 95. Valmöjligheterna är många.

De förändringar som du gör gäller enbart för ditt konto, så om ni är flera i familjen som använder samma dator, men med var sitt användarnamn, så påverkas inte de övrigas inställningar. På motsvarande sätt kan andra användare inte ändra på dina inställningar.

Ny "Start"-meny

1 Högerklicka på knappen "Start" och välj "Egenskaper".

2 Här kan du välja mellan att visa Startmenyn på Windows XP-sätt **2** eller på klassiskt sätt som i tidigare Windows-versioner **3**. Du kan även klicka på knappen "Anpassa" **4** för mer speciella inställningar som till exempel filer eller undermappar i mappen "Mina bilder" direkt från Startmenyn. Det gör du genom att markera att välja "Anpassa Startmenyn" och fliken "Avancerat", där markerar du att "Mina bilder" skall visas som ett objekt i Startmenyn. Om du har valt klassisk visning av Startmenyn heter den rubrik du skall välja "Expander Mina bilder". Det samma gäller alla andra mappar i Startmenyn. Klicka på "OK" **5**.

Nytt skrivbord

Skrivbordet är det Windows-element som du har flest möjligheter att ändra utseendet på. Det gör du under **Egenskaper för Bildskärm**.

Där hittar du fem flikar, men vi tittar bara på två av dem. De övriga tre är: **Teman**, där du kan välja mellan Windows XP-temat eller det klassiska Windows-temat. Både ikoner, mappar och musmarkör ändras samtidigt. Fliken är bra om du har installerat egna teman.

Under fliken **Skärmsläckare** kan du välja skärmsläckare och bestämma hur lång tid det skall ta innan den aktiveras, till exempel om du tar en paus och pc:n inte används.

Slutligen är det fliken **Inställningar** där du kan ändra på skärmapplösningen. Det har bland annat betydelse för i vilken storlek ikoner och menytexter kommer att visas.

3 Under "Allmänt" **9** kan du välja om du vill använda standardikonerna för "Den här datorn", "Mina dokument", "Mina nätverksplatser" och "Papperskorgen" på skrivbordet. Under fliken "Webb" **10**, som du ser på skärmdumpen, kan du under "Webbsidor" **11** välja att visa en speciell webbplats på skrivbordet. Den uppdateras när du klickar på knappen "Synkronisera" **12**. Under knappen "Egenskaper" **13** visas egenskaperna – bland annat nätadressen – för aktuell webbplats. Med knappen "Ta bort" **14** raderas den markerade webbplatsen, och med knappen "Ny" **15** öppnas ett nytt fönster där du kan lägga till en webbplats genom att skriva adressen till den i fältet "Plats" **16** och sedan klicka "OK" **17**. Klicka "OK" igen i fönstret "Skrivbordsobjekt" **18**.

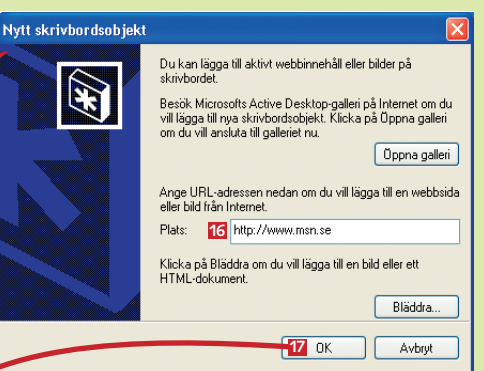
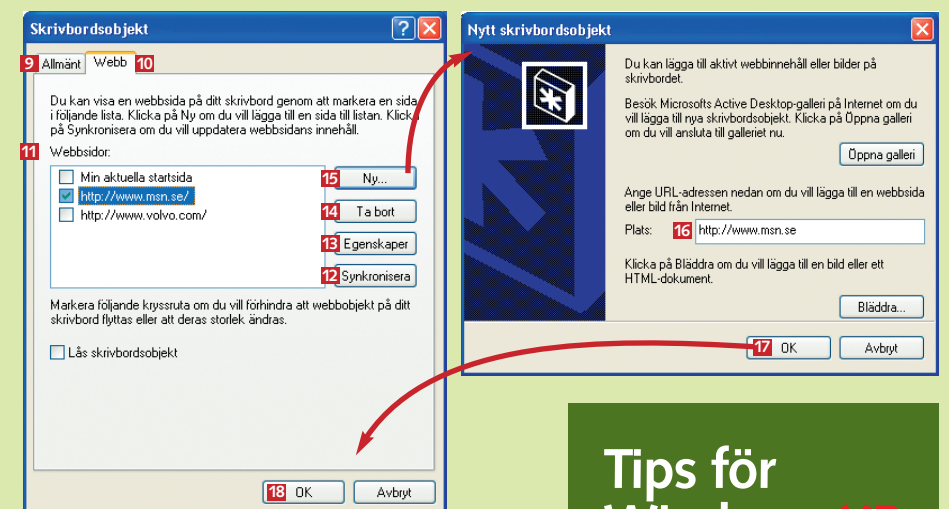
4 Klicka nu på fliken "Utseende" **19**, där man har möjlighet att styra och ställa med färger och teckensnitt i öppna fönster. I nedrullningsmenyn "Fönster och knappar" **20** kan du välja det klassiska Windows-temat om du inte gillar Windows XP:s utseende. Under nästa meny, "Färgschema" **21**, kan du välja mellan ett antal färger, och i det nedersta fältet **22** bestämer du teckenstorleken för fönster och rubrikrader. För att välja eller ta bort effekter som till exempel skuggor under menyerna går du in under knappen "Effekter" **23**, och under "Avancerat" **24** kan du själv bestämma färger, storlek med mera för varje enskilt element i Windows.

Pröva dig fram och klicka på "OK" **25**, när du är nöjd. Om du plötsligt skulle ångra dig kan du alltid återvända till utgångspunkten genom att återgå till Windows XP standardinställningar.

1 Högerklicka på skrivbordet och välj rubriken "Egenskaper".

2 Klicka på fliken "Skrivbord" **2**. Överst visas en minibild av skrivbordets bakgrundsbild **3**. Under "Bakgrund" kan man se att aktuell bild är "Sommar" **4**, men det finns många valmöjligheter. Med hjälp av knappen "Bläddra" **5** kan du hitta andra bilder som du skulle kunna använda som bakgrund. Under "Position" **6** väljer du "Anpassad" om bilden skall fylla hela skärmen, "Centrerad" om den bara skall ligga i mitten, eller "Sida vid sida" om den skall upprepas i delar över hela skrivbordet. Under rubriken "Färg" **7** väljer man en bakgrundsfärg för skrivbordet – förutsatt att man inte vill använda en bild. Klicka på "Anpassa skrivbordet..." **8** för att få tillgång till ytterligare inställningar.

Tips för Windows XP

Ändra utseendet på enstaka mappar genom att högerklicka på den öppna mappen, välja "Egenskaper", fliken "Anpassa" och klicka på "Byt ikon".

Du kan öppna ett önskat program med ett klick genom att skapa en snabbstartmeny i aktivitetsfältet. Högerklicka på fältet och välj "Verktögsfält" samt "Snabbstart".

Kontrollpanelen i Windows XP visar bara några av möjligheter som finns för att ändra inställningar. Välj "Windows klassisk" för att få se alla möjligheter.

Var du inte med från början?

Läs föregående avsnitt av Windows XP-skola på K-CD:n under rubriken "Komputer-skolan".

Detta kunde du läsa i föregående avsnitt:

1 2 3 4 5 6 Windows XP måste aktiveras för att fungera. Se hur man gör, lär dig grunderna om XP med bl.a. nytt utseende, ny Startmeny, nya mappfunktioner, samt hur man delar pc:n med andra.

1 2 3 4 5 6 Det går att få Windows XP att se ut som Win 98/Me om du gärna vill det. Så anpassar du skrivbordet, Startmenyn och mapparna så att allt till slut ser ut som du vill ha det.

Det här kan du läsa i kommande avsnitt:

1 2 3 4 5 6 Video-programmet Windows Movie Maker är nytt i Windows XP. Se programmets möjligheter och även hur den senaste versionen av Windows Media Player fungerar.

1 2 3 4 5 6 Windows XP kan i några få sammanhang skapa problem med både äldre program och datorns hårdvara. Vi löser de vanligaste problemen i del fem av skolan.

1 2 3 4 5 6 Ett nätverk består av flera datorer och används allt mer där hemma. Det är Windows XP i förberett för. Lär dig hur man gör för att dela filer och hela enheter.

Sund och säker dator

Windows XP har en rad verktyg som ser till att din pc fungerar optimalt. Du kan till exempel alltid vända tillbaka till en inställning där allt fungerade, om något gått snett. Dessutom kan du skydda dina filer mot nyfikna och obehöriga.

En orsak till att Windows XP kan skryta med att vara säkrare än tidigare versioner av Windows för hemanvändare är att det kan använda New Technology File System, NTFS-filsystem som finns i det mer afärsinriktade Windows NT.

Det nya filsystemet är en förutsättning om du vill använda Windows eget program för säkerhetskopiering. Dessutom är det nödvändigt om du vill skydda dina filer i datorn.

Om du skapar en behörighetskod (se ett av tipsen i XP-skolans första avsnitt) för din användarprofil är det omöjligt för andra att se vilka filer du har, såvida du inte har placerat dem i mappen Delade filer.

Att man på det här sättet skyddar sig mot nyfikna är däremot ingen garanti för att datorn fungerar på bästa sätt. I det fallet gäller det också att man har disciplin och att man städar sin hårddisk med jämna

mellanrum. Det är också här Windows XP:s systemverktyg kommer in i bilden.

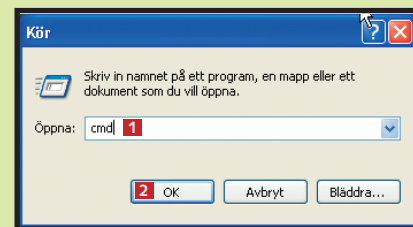
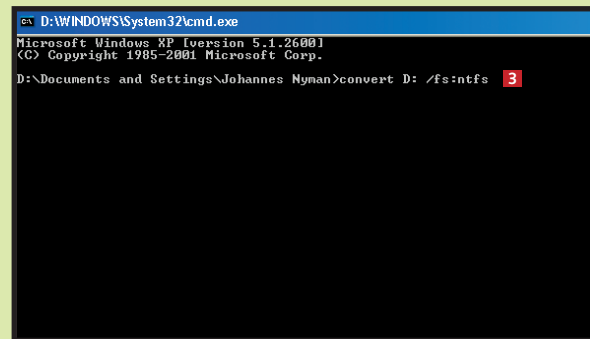
Systemverktygen kan hjälpa dig ta bort filer som du inte längre använder och se till att alla filer som behövs för att köra programmen placeras effektivt på hårddisken.

Slutligen kan du alltid ta en bild av pc:n, som du kan vända tillbaka till om något skulle gå snett. Det är vad de kommande fyra sidorna handlar om. ■

Byt filsystem

Om ditt Windows använder NTFS eller det äldre systemet FAT32, kan du se om du öppnar Start-menyn och Den här datorn. Om du markerar den enhet på hårddisken där XP ligger installerat kan du se filsystemet i fönstret till vänster.

Om ditt XP använder filsystemet FAT32 kan du ändra detta. Däremot kan man inte gå motsatt väg utan att formatera om den enhet där XP finns installerat – d.v.s. tömma den totalt på program och andra filer.

1 Välj kommandot "Kör" i "Start"-menyn och skriv "cmd" i fältet vid "Öppna" **1**. Klicka på "OK" **2**.

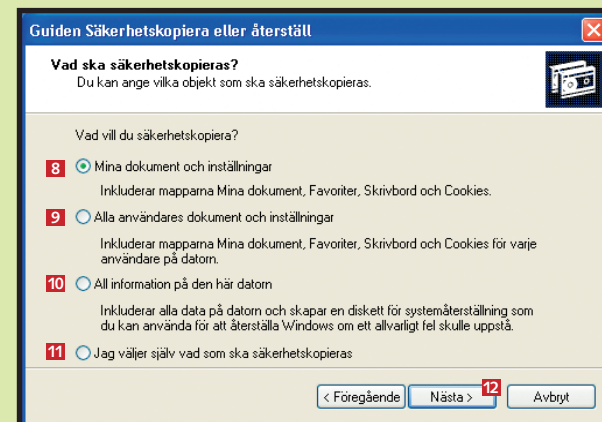
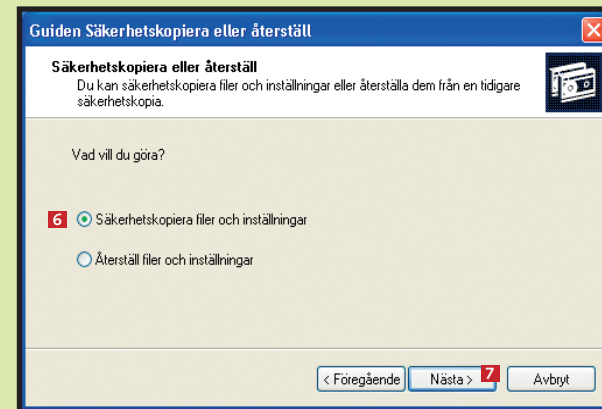
2 Nu öppnas ett litet svart fönster. Skriv "convert D: /fs:ntfs/" **3**. Kom ihåg ett mellanslag både före och efter "D:". (alt. C:) Tryck på Retur och välj "J" om datorn säger att förbindelsen till enheten skall brytas, och tryck sedan åter Retur. Gör samma sak om datorn säger att det finns flera användare och att du därför inte har odelad tillgång. I så fall måste datorn startas om, och under omstarten skiftar den till NTFS-systemet.

Gör en säkerhetskopiering

Naturligtvis är det ingen som vill råka ut för ett haveri, och det hör också till sällsyntheterna att filer försvinner eller att datorn bryter ihop totalt. Men det kan hända. Om man har viktiga saker liggande på sin dator kan det därför vara en god idé att säkerhetskopiera.

I Windows XP finns ett program som sköter det. Av en eller annan orsak installeras emellertid inte programmet automatiskt när man installerar XP. Man måste själv leta reda på det på installations-cd:n. Men när det väl är gjort blir säkerhetskopiering något mycket enkelt, speciellt om man använder den inbyggda mappindelningen, det vill säga att man lägger sina textdokument, bilder, musikfiler och annat viktigt på skrivbordet i mappen Dokument, eller i några undermappar i den.

Det finns ingen anledning att säkerhetskopiera program, dem kan man ju bara återinstallera från cd:n om oturen skulle vara framme.

5 Välj nu var säkerhetskopian skall placeras **13**. Klicka eventuellt på "Bläddra" **14**. Tänk på att kopian säkert tar en hel del plats och kräver många disketter om du väljer det alternativet. Det går tyvärr inte att bränna en cd direkt, men du kan placera den någonstans på hårddisken och bränna den därifrån. Det är inte under några omständigheter smart att lägga kopian på din egen hårddisk. Ge säkerhetskopian ett namn **15**, och klicka sedan på "Nästa" **16** och "Slutför" i nästa fönster för att starta säkerhetskopieringen. Om du skulle få behov för säkerhetskopian repeterar du bara rubrik 3 men väljer i stället "Återställ filer och inställningar". Leta reda på säkerhetskopian och följ anvisningarna.

1 Lägg Windows XP-cd:n i cd-rom-läsaren och öppna "Den här datorn" via "Start"-menyn. Högerklicka på cd-romikonen och välj "Utforska" **1**.

2 Dubbelklicka på mappen "VALUEADD" **2**, "MSFT" **3** och "NTBACKUP" **4** i den ordningen. Dubbelklicka till sist på ikonen "NTBACKUP" **5** för att installera programmet för säkerhetskopiering.

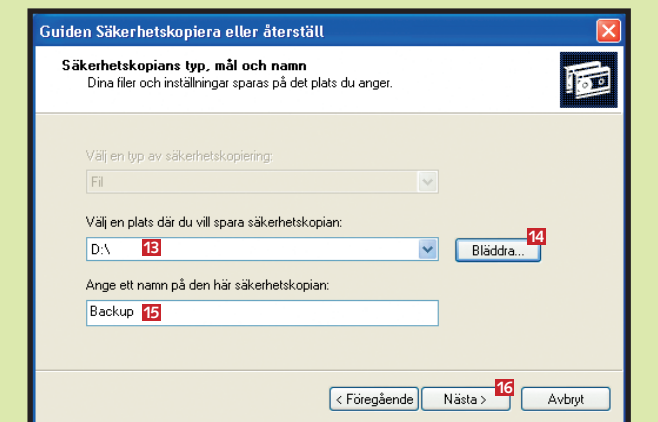
3 Börja säkerhetskopieringen (se "Hitta systemverktyg" på nästa sida). Klicka "Nästa" på öppningsbilden och välj "Säkerhetskopiering av filer och inställningar" **6**, samt klicka "Nästa" **7** igen.

4 Nu skall du välja vad som skall säkerhetskopieras. Den översta möjligheten **8**, som vi har valt, kopierar allt som du har på skrivbordet i mappen "Dokument" med undermappar, samt dina personliga inställningar och cookies med upplysningar om t.ex. kodord till speciella Internet-sidor. Under den **9** finns det möjlighet att göra motsvarande säkerhetskopiering för samtliga användare av datorn. Nästa möjlighet **10** kopierar hela innehållet i datorn, och slutligen kan du välja **11** för att själv bestämma vad som skall säkerhetskopieras. Klicka på "Nästa" **12** när du har valt.

Tips för Windows XP

Om du inte vill skydda hela din användarprofil med ett kodord, men gärna vill skydda någon enstaka mapp (inklusive undermappar) skall du högerklicka på mappen, välja "Egenskaper", fliken "Dela ut" och markera rutan "Gör den här mappen privat".

Du kan skapa en diskett som nollställer ditt kodord om du skulle råka glömma det. Gå via "Start"-menyn, "Kontrollpanelen" och välj "Användarkonton". Markera ditt konto, välj "Närliggande aktiviteter" och "Förebygg att lösenordet glöms bort".

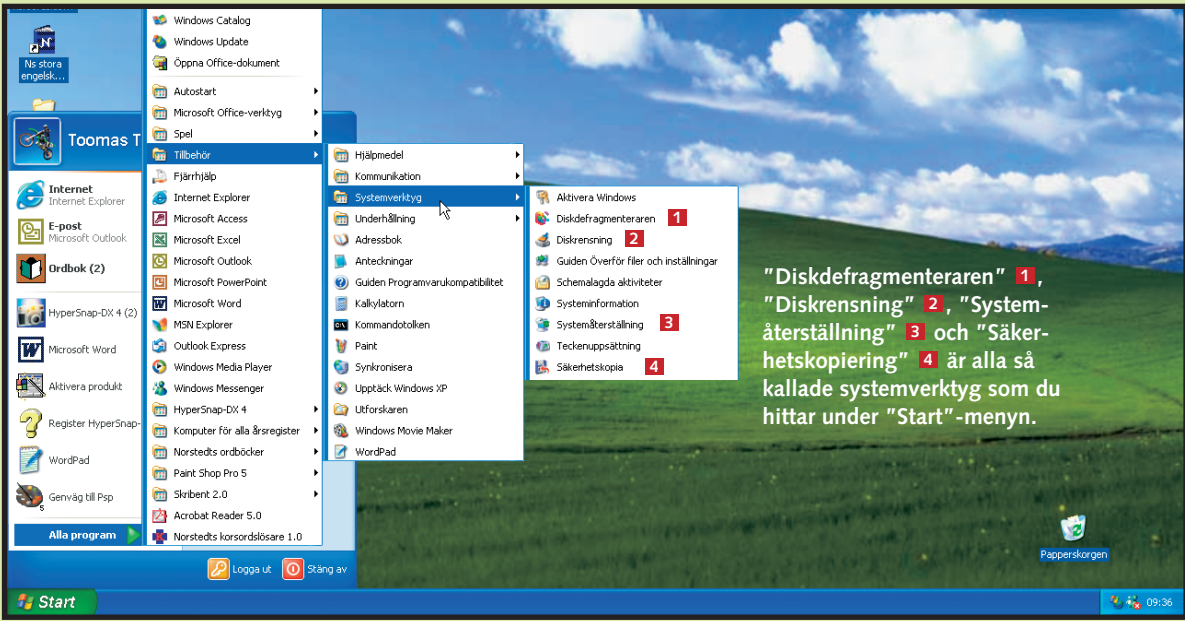
Skydda dina data

”Windows har blivit trögt” säger man när långvarigt användande, installation och avinstallation av program, Internetsurfande med mera gör att datorn arbetar långsamt. Filer hamnar över ett stort område, och det uppstår hål i strukturen

så att programmen inte fungerar optimalt. Givetvis kan det också vara så att man råkat ändra något som man inte borde ha rört. Allt detta finns det hjälp för om man bara vet vad man skall göra, och det är faktiskt ganska lätt i

Windows XP. Tillsammans med vanlig städning ger verktygen ”Diskrensning”, ”Diskdefragmenteraren” och ”Systemåterställning” riktigt bra förutsättningar för att hålla pc:n och dess innehåll i form och lätt tillgängligt.

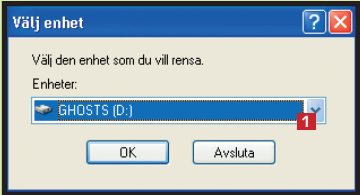
Hitta systemverktygen

”Diskdefragmenteraren” 1, ”Diskrensning” 2, ”Systemåterställning” 3 och ”Säkerhetskopiering” 4 är alla så kallade systemverktyg som du hittar under ”Start”-menyn.

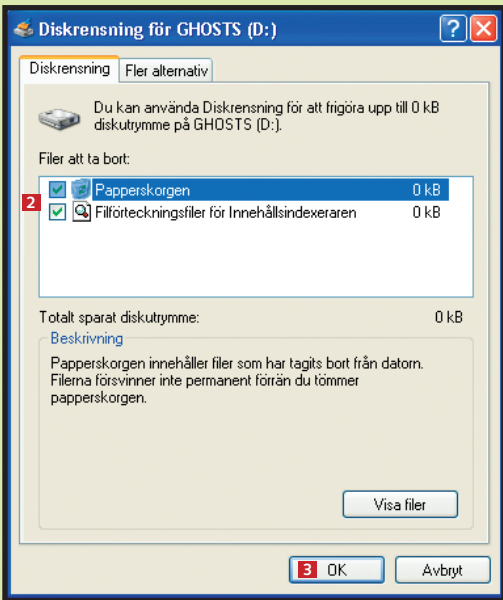
Städa upp i din dator

Alla dina turer på Internet medför att det sparas en mängd små filer i en mapp med tillfälliga Internetfiler. När du har raderat filer ligger de fortfarande och tar plats i papperskorgen, och när du installerar program händer det också ofta att något som du inte har användning för sparas på hårddisken när installationen är färdig. Dessa och andra onödiga filer kan du ta bort på en gång med systemverktyget ”Diskrensning”.

1 Starta ”Diskrensning” via ”Start”-menyn (se bilden ovan) och välj i nedrullningsmenyn 1 vilken enhet som det skall städas.

2 Datorn beräknar hur mycket plats du kan frigöra genom att städa upp. Du kan lugnt markera alla boxarna 2 innan du klickar på ”OK” 3. Bekräfta sedan att du verkligen vill städa upp. Förutom den allra första gången brukar städjobbet gå ganska snabbt.

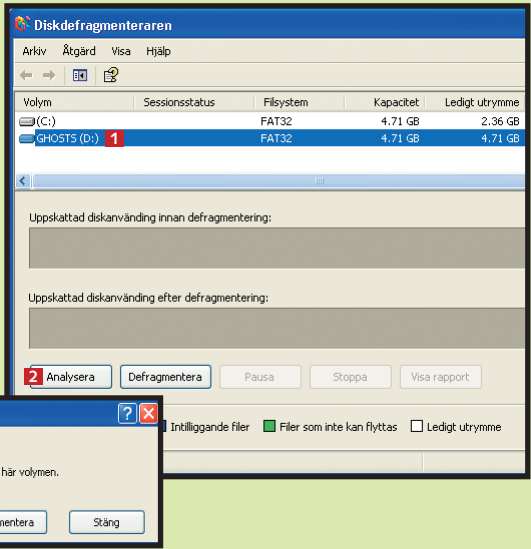

Placera allt på rätt plats

Det sätt som en dator placerar ut sina filer påminner lite om en parkeringsplats. Filerna är bilar på parkeringen och när du flyttar, kopierar och sparar filer eller installerar och avinstallerar program flyttar du bilarna så att de sprids ut över parkeringen. Om du installerar ett nytt program kommer detta därför att spridas ut på de lediga platser som står till buds. Det medför att programmet går långsammare – eller med datorspråk – att datorn är fragmenterad. För att avhjälpa det måste man defragmentera.

1 Stäng alla program och starta ”Diskdefragmentering” via ”Start”-menyn. Markera den eller de enheter som behöver defragmenteras 1, och klicka på ”Analysera” 2 för att få veta om det behövs eller inte behövs defragmenteras.

2 Om du får veta att du bör defragmentera klickar du på ”Defragmentera” 3. Processen kan ta ganska lång tid beroende på hur fragmenterad datorn är. Under defragmenteringen skall du inte använda datorn. Kör till exempel defragmenteringen över natten.

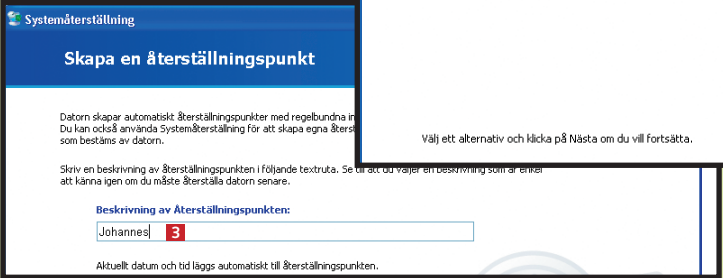

Ta en bild av din pc

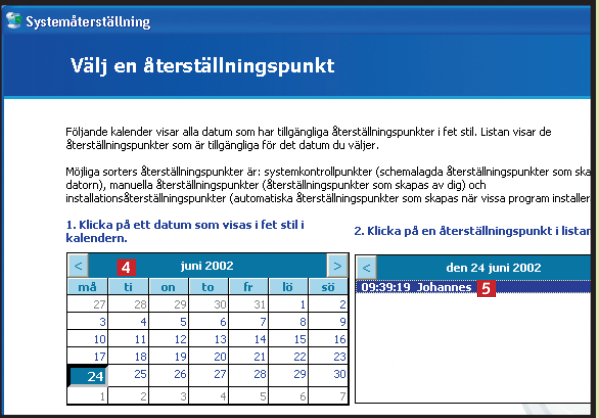
En återställningspunkt, som det kallas i Windows XP, är en avfotografering av datorns inställningar vid en bestämd tidpunkt. Sådana bilder tar XP kontinuerligt. Men man kan också göra dem själv medan ”datorn fungerar som den skall”. På så sätt kan du alltid återvända till en ”frisk” punkt om något skulle gå gale.

1 Gå via ”Start”-menyn (se bild på föregående uppslag) till ”Systemåterställning”. Välj ”Skapa en återställningspunkt” 1 och klicka på ”Nästa” 2.

2 Gör en beskrivning av din återställningspunkt, t.ex. i vilket sammanhang den gjordes eller något annat som du kommer ihåg om du behöver vända tillbaka till den 3. Klicka på knappen ”Skapa” (visas inte).

3 Om du behöver vända tillbaka till en bild du har tagit av datorn skall du som i punkt 1 åter gå in i ”Systemverktyg”, men i stället välja ”Återställ datorn till en tidigare tidpunkt”. Nu öppnas ett fönster med en almanacka till vänster 4, som du kan bläddra i för att hitta önskad tidpunkt. Markera den önskade återställningspunkten till höger i fönstret 5, och klicka på ”Nästa” (ej visat). Kom ihåg att stänga av alla andra program först.

Tips för Windows XP

De många visuella effekterna i Windows XP kan kopplas bort så att de inte bromsar datorns hastighet. I så fall skall du välja ”Kontrollpanelen”, ”Prestanda och underhåll”, ”Justera visuella effekter” och koppla bort oönskade effekter, eller bara klicka på ”Justera för bästa prestanda”.

Var du inte med från början?

Läs föregående avsnitt av Windows XP-skola på K-CD:n under rubriken "Komputer-skolan".

Detta kunde du läsa i föregående avsnitt:

1 2 3 4 5 6 Windows XP måste aktiveras för att fungera. Se hur man gör, lär dig grunderna i XP med bl.a. nytt utseende, ny Startmeny, nya mappfunktioner, samt hur man delar pc:n med andra.

1 2 3 4 5 6 Det går att få Windows XP att se ut som Win 98/Me om du gärna vill det. Så anpassar du skrivbordet, Startmenyn och mapparna så att allt till slut ser ut som du vill ha det.

1 2 3 4 5 6 Ordning och säkerhet är alltid bra. Lär dig städa upp i din dator, åter skapa systemet, säkerhetskopiera och att skydda dina filer. Till det använder man XP:s nya filsystem.

Det här kan du läsa i kommande avsnitt:

1 2 3 4 5 6 Windows XP kan i några få sammanhang skapa problem med både äldre program och datorns hårdvara. Vi löser de vanligaste problemen i del fem av skolan.

1 2 3 4 5 6 Ett nätverk består av flera datorer och används allt mer där hemma. Det är Windows XP förberett för. Lär dig hur man gör för att dela filer och hela enheter.

XP i ljud och bild

Det nya videoprogrammet Windows Movie Maker är en del av Windows XP. Det tittar vi på, samt den nya versionen av Windows Media Player som också går att använda för att bränna musik-cd:ar.

Datorn får en alltmer central roll både när det gäller lek och allvar med musik och film. Därför är det inte någon större överraskning att XP kan mer inom det området än tidigare versioner av Windows.

I det här avsnittet av skolan tittar vi också på videoprogrammet Windows Video Movie Maker. Men först gäller det välkända Media Player som också har sina nyheter. Förutom nyss uppräknade

punkter kan du under "Medieguide" söka efter musik på Internet. "Radiotuner" är en översikt över radiostationer på Internet där du kan hitta flera. Under "Temaväljare" kan du ge Media Player nytt utseende. □

Spela upp film och musik

Den nya versionen av Windows Media Player fungerar som både DVD- och cd-spelare, och kan spela upp ljud och film i de flesta format.

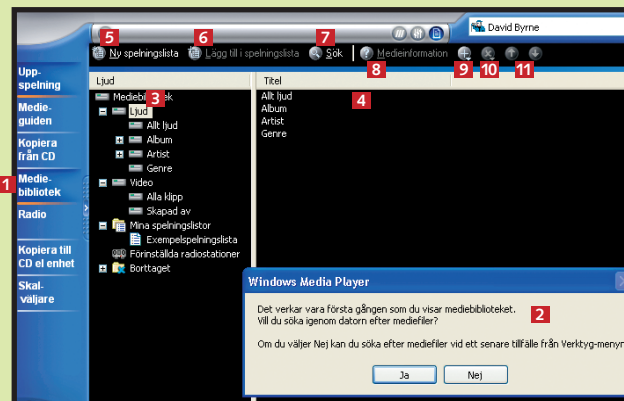
1 Klicka på "Uppspelning" **1**. Välj en spelningslista i rullmenyn längst upp till höger **2**. Numren (eller filmenterna) på listan spelar du upp genom att trycka på play-knappen i uppspelningspanelen **3**, som för övrigt fungerar precis som på t.ex. en cd-spelare.

2 I uppspelningsfönstret hittar du en knapp **4** för att välja tema, om det är musik du spelar upp. Med piltangenterna **5** byter man tema, medan knappen **6** används för att växla till visning med full skärm.

Sortera i spelningslistor

I Mediebiblioteket hittar du musik och filmer som finns i din pc. Här kan du även skapa egna spelningslistor.

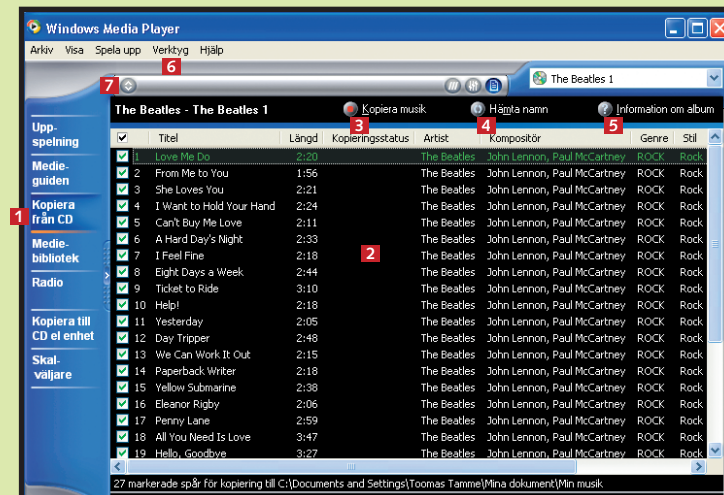

1 Klicka på "Mediebiblioteket" **1**. Första gången du använder programmet vill det söka igenom pc:n efter mediefiler **2**. Till vänster finns en översikt över de musik- och filmfiler **3** som programmet känner till. Till höger visas innehållet i listan **4**. Klicka på "Ny spelningslista" **5** för att skapa, och ge den ett namn. Leta reda på de filer du vill ha i listan och markera dem. Klicka på "Lägg till i spelningslista" **6**. Via "Sök" **7** kan du söka efter filer. Under "Medieinformation" **8** visas information om markerat nummer. Med knapparna + och - **9** kan du söka filer. Med x-knappen **10** raderar du en markerad fil i listan. De två piltangenterna **11** till höger används för att flytta en markerad fil upp eller ned i listan.

Kopiera musik-cd:ar

Media Player kopierar bara så att musiken kan spelas upp på din egen pc, men begränsningen kan kopplas bort innan man kopierar. Formatet är Media Players eget och kan bara spelas upp i Media Player samt vissa bärbara musikspelare. Musiken hamnar i mappen Min musik i Dokumentmappen.

1 Lägg en musik-cd i cd-läsaren och klicka på "Kopiera från cd" **1**. Om Media Player känner igen cd:n kommer du att kunna se numrens titlar samt artistens namn i fönstret **2**. Sedan är det bara att klicka på "Kopiera musik" **3**. Om cd:n inte känns igen kan du klicka på knappen "Hämta namn" **4**. Då försöker programmet hitta upplysningarna på Internet.

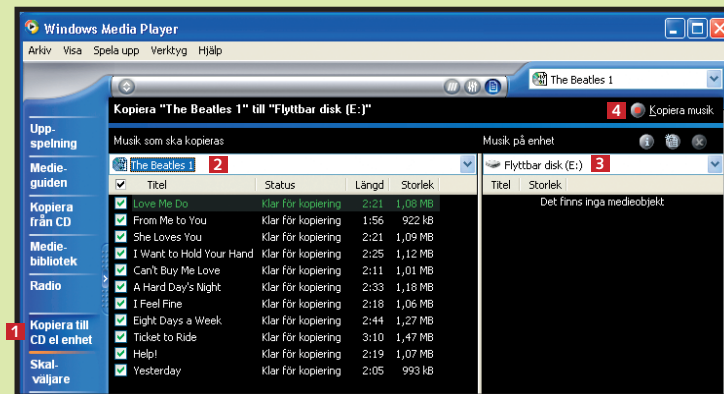

2 Ett klick på Information om album **5** ger dig ytterligare upplysningar om aktuellt album. Om du vill anpassa kvaliteten på kopian går du till menyn "Funktioner" och rubriken "Inställningar" **6**. Klicka på den lilla knappen vid cd:ns titel **7** för att visa menyraden om den inte är uppe.

Bränn musik-cd:ar

Om du har musik i mappen Min musik i mappen Mina dokument – från t.ex. en cd som du har kopierat enl. ovan – och om du har en cd-brännare, så kan Media Player bränna dina cd. Om du har använt Media Player för att hämta musiken måste du komma ihåg att cd:n inte fungerar i vanliga cd-spelare.

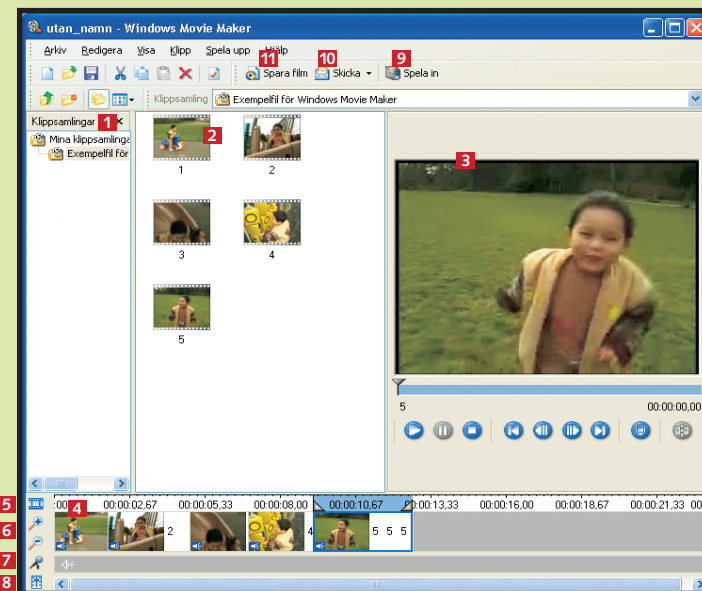
Klicka på "Kopiera till cd eller enhet" **1**. Välj den musik som skall brännas på en cd eller lagras på något annat bärbart medium i rullmenyn, under "Musik som skall kopieras" **2**. Markera den cd-enhet eller annat bärbart medium i rullmenyn under "Musik på enhet" **3**. Klicka till sist på "Kopiera musik" **4**.

Redigera videofilm

Om du har utrustning för att kopiera in film från en videokamera eller bandspelare till din dator så kan du klara resten av arbetet med Windows Movie Maker.

1 I Windows Movie Maker visas på den vänstra sidan **1** en översikt med alla filmklipp som finns i programmet. I mitten **2** visas enstaka klipp i en vald samling. Till höger **3** visas filmen. Längst ned finns redigeringsraden **4**, där man kan dra sina klipp med musen och placera dem i den ordning man vill ha dem. Längden på klippen går också att justera med musen när tidslinjen är aktiverad med den översta av de små knapparna till vänster om redigeringsraden **5**. Förstoringsglasen **6** används för att zooma in och ut på raden. Mikrofonen **7** används om man vill tala in ljud. Längst ned **8** finns en knapp för att ställa in ljudnivån.

2 Man spelar in film genom att klicka på knappen "Spela in" **9**. Med knappen "Skicka" **10** kan man skicka sina filmer till en webb-server eller som e-post. Via knappen "Spara film" **11** sparas filmen. I samtliga tre fall skall man välja vilken kvalitet – och därmed vilken storlek – filmen skall ha. Den som har film eller enstaka bilder liggande i sin dator kan dra dem direkt till Klippssamlingar.

Tips för Windows

När du har spelat in en köpt cd i Windows Media Player får mappen med kopian automatiskt skivomslaget som ikon.

I Windows Movie Maker kan du göra proffsiga övergångar mellan dina klipp genom att dra i dina klipp så att de överlappar varandra en liten smula.

Var du inte med från början?

Läs föregående avsnitt av Windows XP-skola på K-CD:n under "Komputerskolan".

Detta kunde du läsa i föregående avsnitt:

1 2 3 4 5 6 Windows XP måste aktiveras för att fungera. Se hur man gör, lär dig grunderna i XP med bl.a. nytt utseende, ny Startmeny, nya mappfunktioner, samt hur man delar pc:n med andra.

1 2 3 4 5 6 Det går att få Windows XP att se ut som Win 98/Me om du gärna vill det. Så anpassar du skrivbordet, Startmenyn och mapparna så att allt till slut ser ut som du vill ha det.

1 2 3 4 5 6 Ordning och säkerhet är alltid bra. Lär dig städa upp i din dator, åter skapa systemet, säkerhetskopiera och att skydda dina filer. Här använder man XP:s nya filsystem.

1 2 3 4 5 6 Video-programmet Windows Movie Maker är nytt i Windows XP. Se programmets möjligheter och hur den senaste versionen av Windows Media Player fungerar.

Det här kan du läsa i kommande avsnitt:

1 2 3 4 5 6 Ett nätverk består av flera datorer och används allt mer där hemma. Det är Windows XP i förberett för. Lär dig hur man gör för att dela filer och hela enheter.

Problemlösaren

Även om Windows XP är den hittills mest stabila versionen av Windows så kan det uppstå problem med både hårdvara och program. Men för det mesta går de att lösa.

"Nu kan du stänga av datorn". Det lilla beskedet får många Windows XP-ägare se på skärmen när Windows stänger. Och trots att det inte behövs speciellt mycket mer än att trycka på strömbrytaren på pc:n, så är det ändå irriterande när man är van vid att datorn stänger av sig själv i sin äldre Windows-version. Som tur är kan problemet lätt fixas.

En annan komplikation är att pc:n plötsligt startar om precis när man sitter och håller på med ett eller annat väsentligt.

Det gör den i de fall då man tidigare fick upp en blå skärm och var tvungen att starta om datorn manuellt. Det tråkiga är givetvis om man förlorar allt som man inte sparar, men även det går att undvika.

Äldre program kan också ställa till problem, eftersom de inte är konstruerade för att fungera tillsammans med Windows XP.

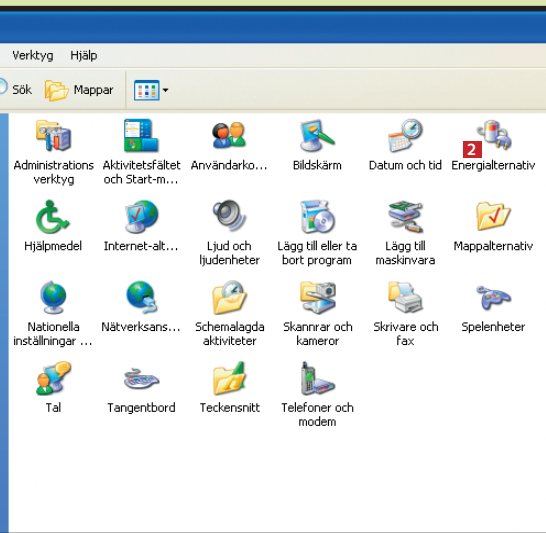
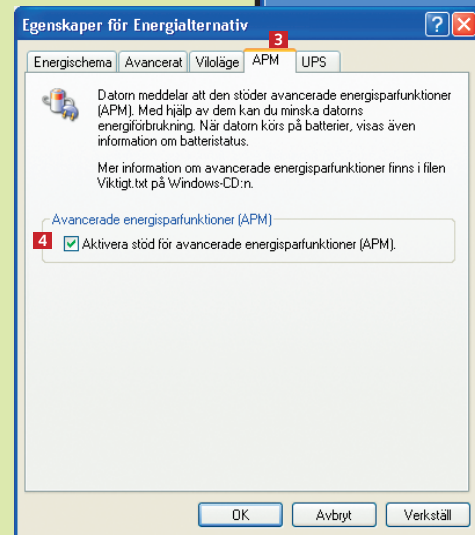
Men om man i stället inbillar sådana program att Windows XP inte är Windows XP så brukar det oftast lösa sig.

Slutligen kan det uppstå problem med program och dator-tillbehör som till exempel skrivare och högtalare. Här är det alltid en god idé att göra ett besök på tillverkarens webbplats för att leta efter eventuella nya drivrutiner

Det kan också vara klokt att utnyttja de erbjudanden som löpande kommer upp i en pratbubbla längst ned till höger i Windows. Om det inte löser problemet så finns det ofta ett svar i det inbyggda programmet **Hjälp och support**.

Pc:n vill inte stänga av sig

Om pc:n inte stänger av sig utan avslutar med ett meddelande om att du kan släcka själv så beror det oftast på att den avancerade strömstyrningen inte är inkopplad.

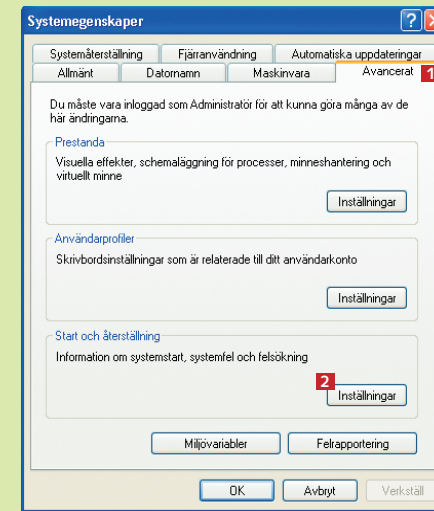
1 Klicka på Startmenyn, "Kontrollpanelen" och "Växla till kategoriläge" högst upp till vänster där det på den här bilden sedan visas "Växla till kategoriläge" **1** på grund av att det är växlat till kategoriläge. Dubbelklicka på ikonen "Energialternativ" **2**.

2 Välj fliken "APM" **3** och markera "Aktivera stöd för avancerade energisparfunktioner (APM)" **4**. Om det inte löser problemet bör man vända sig till en Windowsexpert.

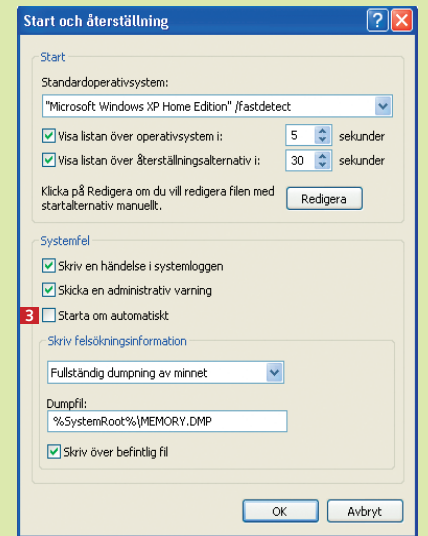
Pc:n återstartar själv

Den blå skärm som förr dök upp i samband med allvarliga problem i äldre Windows-versioner är ersatt med en plötslig återstart av pc:n. Men om man vill ha möjlighet att spara sitt arbete före återstart så går det att ställa in datorn för även detta.

1 Öppna kontrollpanelen i kategoriläge. Dubbelklicka på ikonen "System".

2 Välj fliken "Avancerat" **1**, därefter "Start och återställning". Klicka på knappen "Inställningar" **2**.

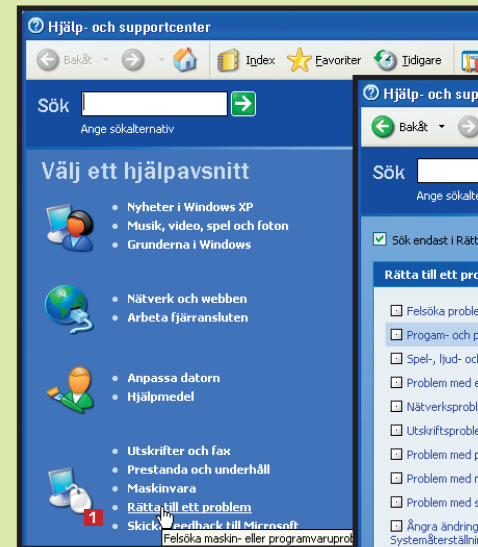

3 Ta bort markeringen i boxen intill "Starta om automatiskt" **3**.

Ett gammalt program fungerar inte

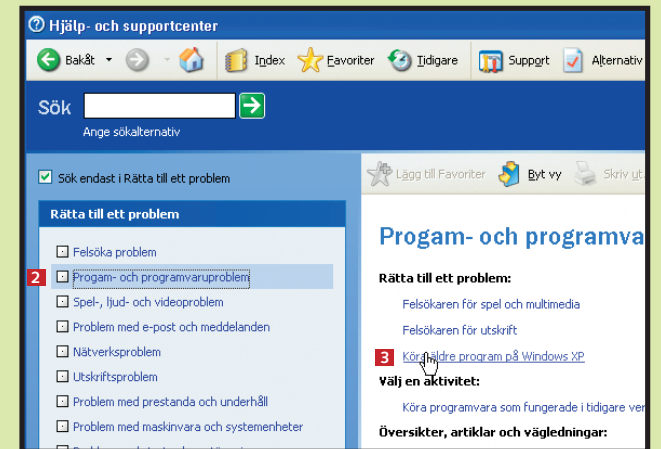
Det är inte alltid att program som har fungerat under Windows 95, 98 eller Me fungerar som de skall med Windows XP. Om man nu inte kan lura programmet att tro att det fortfarande kör under en tidigare Windows-version. Det kan man göra under "Hjälp och support" som också ger lösningar till mycket annat.

1 Klicka på Startmenyn, "Hjälp och support". Klicka på raden "Rätta till ett problem" **1**.

3 Klicka på den blå texten en bit ned, där det står "Starta guiden Programvarukompatibilitet" **4**. Följ guiden som kan ge dig en lista över dina program. Välj programmet med problem och den version av Windows som det fungerar i. Du kan även välja färginställningar, men det har nästan bara betydelse för spel. Guiden provar om de nya inställningarna fungerar och frågar om du (anonymt) vill skicka dina ändringar till Microsoft som kan använda dem för att förbättra programmets funktion i nästa version av Windows.

2 Här hittar man många lösningar till diverse problem, men vi koncentrerar oss på gamla program. Klicka på "Program och programvaruproblem" **2** i boxen "Rätta till ett problem" till vänster. Klicka sedan på "Kör äldre program på Windows XP" **3** i rutan till höger.

Tips för Windows XP

Windows XP har inte programmet Scandisk för att söka efter fel på hårddisken. Öppna i stället "Den här datorn", högerklicka på den enhet som skall kontrolleras, välj Egenskaper, fliken Verktyg och klicka sedan på knappen "Kontrollera nu".

Om du hör till dem som använder Portfölj men inte hittar den i Windows XP så behöver du bara högerklicka på skrivbordet, välja "Nytt" och därefter Portfölj för att komma rätt.

Var du inte med från början?

Läs föregående avsnitt av Windows XP-skola på K-CD:n under "Komputerskolan".

Detta kunde du läsa i föregående avsnitt:

1 2 3 4 5 6 Windows XP måste aktiveras för att fungera. Se hur man gör, lär dig grunderna i XP med bl.a. nytt utseende, ny Startmeny, nya mappfunktioner, samt hur man delar pc:n med andra.

1 2 3 4 5 6 Det går att få Windows XP att se ut som Win 98/Me om du gärna vill det. Så anpassar du skrivbordet, Startmenyn och mapparna så att allt till slut ser ut som du vill ha det.

1 2 3 4 5 6 Ordning och säkerhet är alltid bra. Lär dig städa upp i din dator, åter skapa systemet, säkerhetskopiera och att skydda dina filer. Här använder man XP:s nya filsystem.

1 2 3 4 5 6 Video-programmet Windows Movie Maker är nytt i Windows XP. Se programmets möjligheter och hur den senaste versionen av Windows Media Player fungerar.

1 2 3 4 5 6 Windows XP kan i några få sammanhang skapa problem med både äldre program och datorns hårdvara. I del fem av skolan finns det lösningar på de vanligaste problemen.

XP i nätverk

Det har aldrig varit så lätt att skapa ett hemnätverk som det blivit sedan Windows XP kom. Den inbyggda guiden visar dig vägen genom det mesta.

Den som har flera datorer där hemma kan ha många fördelar av att koppla ihop dem i ett nätverk. Den gamla pc:n kan till exempel få vara lager för bilder, musikfiler och annat även om den inte är lika snabb som den nya. Och via ett nätverk är det inga problem att lyssna på musik eller se bilder

på den nya datorn, även om filerna ligger i den gamla.

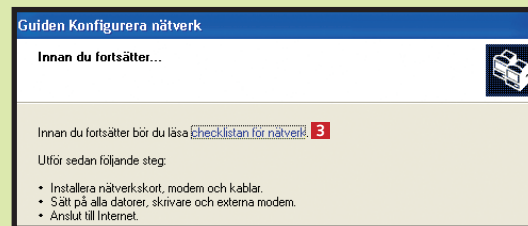
Nätverksspel är en annan möjlighet för familjen att spela utan att behöva ge sig ut på Internet, och dessutom kan alla datorer i nätverket dela på både skrivare och nätförbindelse.

För att kunna skapa ett fungerande nätverk måste du givetvis investera i en del utrustning. Ett nätkort i varje pc är ett måste, och till det kommer en så kallad krysskabel eller en liten kopplingsbox som datorerna kan anslutas till via vanliga nätkablar. Boxen kan antingen vara en hubb eller en switch. Resten klarar Windows XP i stort sett själv. □

Skapa nätverket

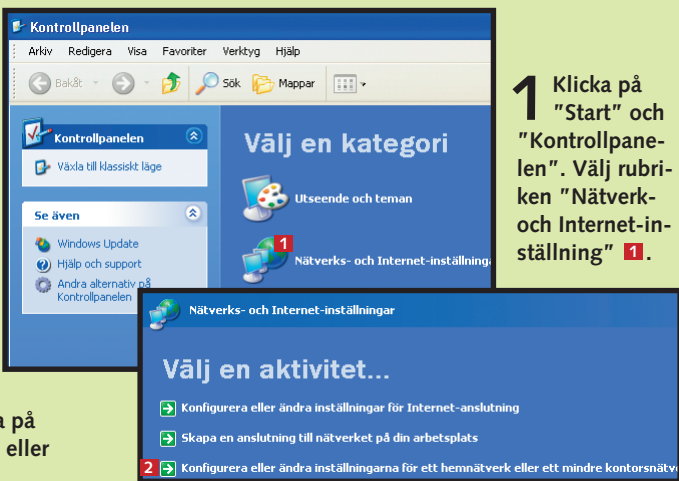
Innan du börjar måste alla datorer som skall ingå i nätverket vara påslagna. Det samma gäller den eller de skrivare som skall delas. Dessutom skall värddatorn vara uppkopplad mot Internet om nätverket skall dela på nätförbindelsen.

2 Välj rubriken "Skapa eller ändra på inställningar för hemnätverk eller mindre kontorsnätverk" **2**.

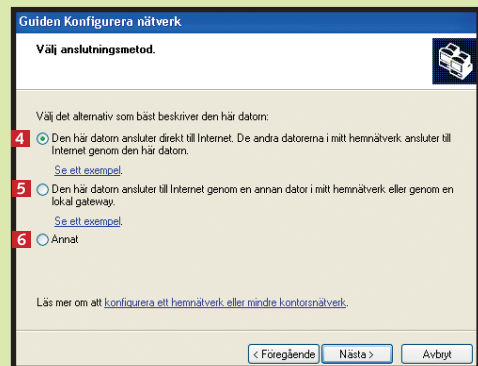

3 Nu öppnas guiden "Konfigurera nätverk". Klicka eventuellt på "Checklista för nätverk" **3**, för att kontrollera att du har gjort alla nödvändiga inledande åtgärder. Klicka sedan på "Nästa".

4 Först måste du välja en värddator med direktanslutning till nätet **4**. De andra datorerna får sin anslutning via den. Den mittersta möjligheten **5** väljer du när du senare kör guiden på alla datorer i nätverket. Om du har kopplat samman datorerna via en hubb eller en switch skall du välja den nedersta rubriken **6**. Därefter klickar du bara på "Nästa" när du går igenom guiden. Avsluta med att svara ja till att skapa en diskett med nätverksinställningarna för nätverkets övriga datorer. Använd disketten för att köra guiden på den eller de datorerna.

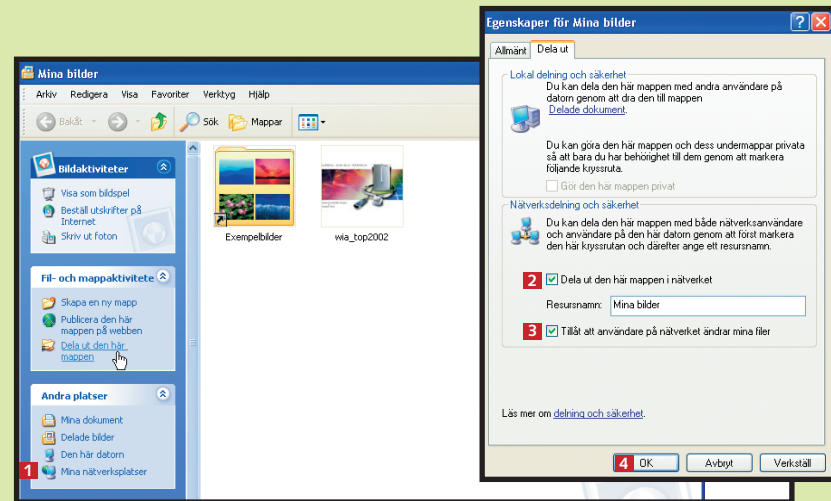
1 Klicka på "Start" och "Kontrollpanelen". Välj rubriken "Nätverks- och Internet-inställning" **1**.

Dela mappar

Att skapa ett nätverk betyder inte att man automatiskt får tillgång till nätverket. För att använda mappar på nätverkets övriga datorer måste det först skapas "tillstånd".

1 Öppna den mapp som du vill dela på nätverket och klicka på "Dela denna mapp" **1** i uppdragsfönstret till vänster.

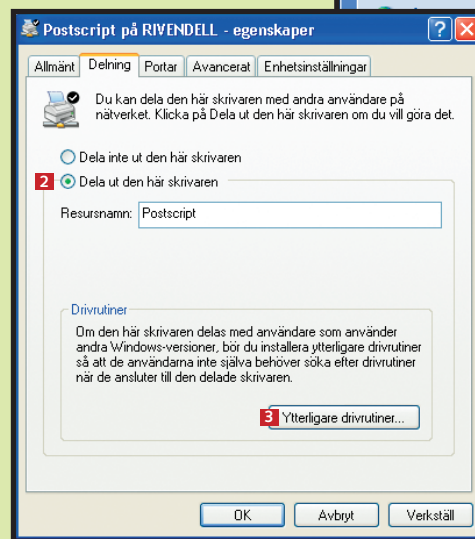
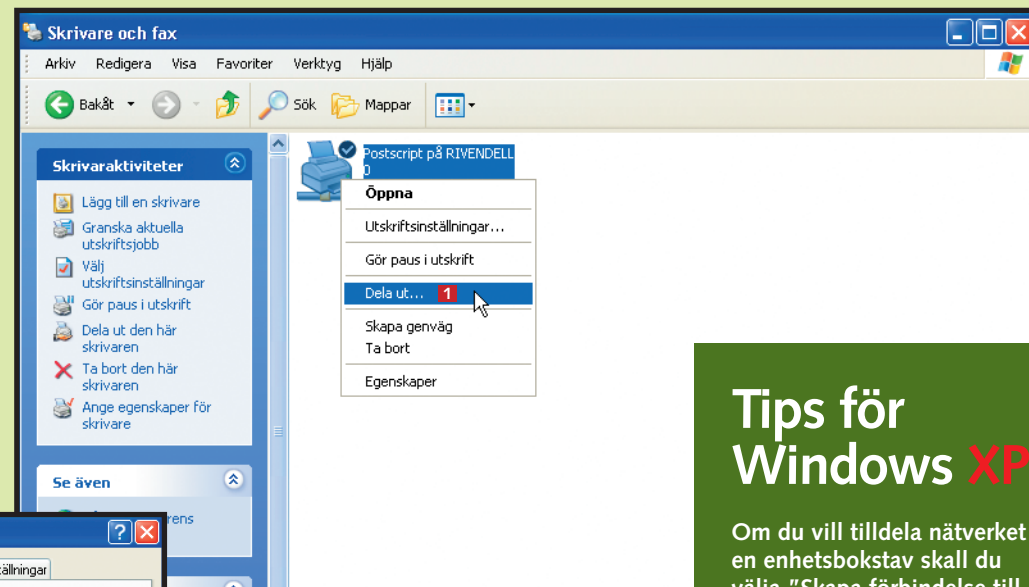

2 Markera rubriken "Dela ut den här mappen i nätverket" **2**. Ta bort markeringen vid "Tillåt att användare på nätverket ändra mina filer" **3** om filerna inte får ändras från andra datorer. Klicka sedan på "OK" **4**.

Dela skrivare

Även hushållets bästa skrivare kan delas och användas på alla datorer i nätverket.

1 Välj Startmenyn och "Skrivaraktiviteter" (om rubriken inte finns i Startmenyn hittar du den i uppdragsfönstret genom att i stället välja "Nätverksplatser"). Högerklicka på den skrivare som skall delas och välja "Dela ut" **1**.

2 Markera rubriken vid "Dela ut den här skrivaren" **2**. Om den eller övriga datorer använder sig av en annan version av Windows än Windows XP, klickar du på "Ytterligare drivrutiner" **3**.

3 Välj den eller de övriga aktuella Windows-versionerna **4** för att installera drivrutiner även för dem. Klicka "OK" **5**. Du kan bli tvungen att lägga i Windows XP:s installations-cd för att hitta de rätta drivrutinerna.

Tips för Windows XP

Om du vill tilldela nätverket en enhetsbokstav skall du välja "Skapa förbindelse till nätverk" under menyn "Funktioner" i valfri mapp, och välja en ledig enhetsbokstav samt den mapp där de delade filerna ligger.

Om du vill göra en hel enhet tillgänglig i nätverket skall du högerklicka på den i "Den här datorn" och välja "Delning och säkerhet".

Du kan även dela cd- och diskettenheter i nätverket, men inte en cd-brännare. Den kommer bara att fungera som en vanlig cd-läsare på övriga datorer.